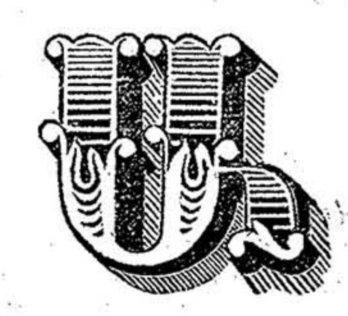
ՀԱՏԸ 5 ՄԻԼԻԷՄ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
ԵԳԻՊՏՈՍ . . Ղ.Ռ.	80	40
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ Ֆր.	20	10

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀԵՐՈՒ ՕՐԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱԲԱԹԸ ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Շարա Ապու Տարտար, Թիւ 16
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՀԱՍՑԷ
Journal AREV
B. P. № 600
Alexandrie, EGYPTE

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ՝ ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ԼԱԲԻՒՐԻՆԹՈՍԻ ՄԷՋ ԵՆՔ

Երկու շաբաթ անցաւ այն օրէն երբ 5000ի չափ Հայեր, Թուրքի սուրէն ու հուրէն ազատած շնորհիւ ֆրանսական քաջարի նաւացներուն՝ ապաստանեցան Եգիպտոս։ Ու այն օրէն ի վեր, ճնորհիւ օտարներու, գոնէ չոր հաց մը ունեցան անոնք ու մէկ երկու օրէն տաք ապուր մըն ալ պիտի ունենան։ Հիանալի բանակատեղի մը, առողջապահական ամէն պայմաններով, մաքուր ջուր, մաքուր ճեմիչներ, տուչեր հաստատուեցան. 100 անկողիններ հիւանդանոց մը, իր գրեթէ ամէն պէտքերով, կանոնաւորապէս կը գործէ։ Ահա թէ ի՛նչ ըրին օտարները սոյն 15 օրուան մէջ։ Այս մասին որքան ալ երախտապարտ ըլլանք իրենց՝ քիչ է։

Իսկ մենք, ի՞նչ ըրինք այս ժամանակամիջոցին մէջ։ Մանաւանդ մեր վարիչները ի՞նչ ըրին. — ոչի՛նչ։ Խօսքու ժողով՝ ուզածիդ չափ. գո՞րծ, զէրօ։ Նորէն, շնորհիւ մեր ազգայիններու անհատական օգնութիւններուն, կարողացանք մէկ-երկու հարիւր հոգի հագուեցնել մեր ցնցոտիներով ծածկուած քոյր ու եղբայրներէն, և շնորհիւ մեր ծխախոտի վաճառականներուն՝ ամէն օր կանոնաւորապէս ծխախոտ կը բաժնուի ծխողներուն։ Որքա՜ն խեղճ արդիւնք։

Մինչ այս՝ մեր ժողովները, ընկերութիւնները, ինքզինքնին լաբիւրինթոսի մը մէջ նետած են. ո՞վ պիտի գործէ. ամէնքը և ոչ ոք։ Ծիծաղելի պիտի ըլլար, եթէ պարագաները ողբերգական չըլլային, և մեր ազգային ներկայացուցիչներուն առաջին ժամուն Բորթ-Սայիտ ժամանելնուն պարագաները յիշէինք հոս։ «Գործէ՛, Տոքթոր, ըսին. ինչ որ անհրաժեշտ պէտք է՝ ըրէ՛. գրեզ արդէն պաշտօնապէս մեր պատուիրակը կարգած ենք հոս։» Ու ցաւալին հոն է՝ որ միեւնոյն խօսքերը օտարներուն առջեւ ալ կրկնեցին, և մանաւանդ անգլիացիներու քով՝ որոնք խօսքը խօսք նկատելով և ոչ հով, կ'ուզեն մեզմէ ու քիչ օրէն հրամայելով պիտի պահանջեն՝ անոնց գործադրութիւնը։

Եթէ թուեմ հոս մէկ առ մէկ այն ամէն անհրաժեշտ պէտքերը, որոնք ո՛ և է յապաղում չեն վերցներ, պիտի ամէն ոք իբր ոճիր որակէ մեր վարմունքը։

Գիտցէ՛ք, ո՛վ պատասխանատու մարմիններ, որ տակաւին մէկ վերմակ իսկ չի տրուեցաւ այս խեղճերուն, ու գիշերները շատ զով են։ Վրաններուն առջեւէն անցած միջոցիդ արդէն փոքրիկներու հազը կը լսես, ու սիրտդ թունդ կը հանէ։ Գիտցէ՛ք, ո՛վ պատասխանատու մարմիններ, թէ փոքրիկ ծծկեր մանուկներն ու նորածինները, — վասնզի արդէն քանի մը նորածիններ ունեցանք, — փաթթուելու վերմակ մը չունին, տակերնին չոր փոխած մը միայն կայ ու քուրջերու մէջ ծածկուած են ամէնքն ալ։ Գիտցէ՛ք որ մայրեր կան որոնք կաթիլ մը կաթ չունին իրենց ստինքին մէջ. դալկահար, անարիւն տղեկներ կան որոնց ոչ թէ անօթութենէ չմեռնելու չափ ոգեպահիկ մը՝ այլ կազդուրիչ կերակուրներ տալու է....։ Գիտցէ՛ք... բայց չէ՛, անկարելի է շարունակել՝ վասնզի մարդուն սիրտը կը փղձկի....։

Ու դուք տակաւին Լաբիւրինթոսի մէջ կը դառնաք ու կը դառնաք, մինչ շատ կարճ ճամբայ մը կայ։ Հոս պիտի առաջարկեմ զայն, բայց խիստ պարզ ըլլալուն համար չեմ յուսար երբեք որ ի նկատ առնուի։

.*.

Մեր ազգային բոլոր կազմակերպութիւններէն մին, միմիայն մէկը, իբր պատասխանատու մարմին իր վրայ առնելու է սոյն կենսական խնդիրը։ Ան լիազօր արտօնութիւն պիտի ունենայ իր որոշումները գործադրելու անմիջական կերպով, գէթ անհրաժեշտ խնդիրներու համար։ Ո՛չ մէկ ազգային մարմին ձեռնամուխ ըլլալու է. միմիայն Սրբազան Առաջնորդին բարձրագոյն հսկողութեան տակ գործելու է իր գիտցած կերպովը. իսկ միւս կազմակերպութիւնները պէտք է դրամ հասցնեն անոր։

Եւ ըստ իս այդ մարմինը ինքնին արդէն գոյութիւն ունի, և Կարմիր Խաչի ընկերութիւնն է ան։ Ասկէ աւելի յարմարագոյն ասպարէզ պիտի գտնուէ՞ր արդեօք իր գործունէութեան համար։ Եւ չէ՞ որ ամէն տեղ Կարմիր Խաչն է որ առաջին տեղը կը գրաւէ երբ խնդիրը կուռի ատեն մարդկային թշուառութիւնները ամոքելու շուրջը կը դառնայ։

Թո՛ղ միանան Գահիրէի և Աղեքսանդրիոյ Կարմիր Խաչերը անմիջապէս։ Թո՛ղ Երեսփ. Ժողովը ըսէ իրենց. «Գործեցէք դուք, աշխատեցէք, դրամը մենք կը հասցնենք»։ Թո՛ղ անմիջական կերպով մեր հարուստներէն մէկը քանի մը հարիւր ոսկի իբր փոխատուութիւն իրենց տրամադրութեան տակ դնէ՝ մինչև որ հանգանակութեամբ հաւաքուած դրամները հասնին ետեւէն։

Ի սէր մեր թշուառ եղբայրներուն, գոնէ ժամանակի մը համար թո՛ղ ամէն ոք մոռնայ իր եսը ու թո՛ղ գործէ աչքի առջև ունենալով միմիայն մեր մերկ ու ողբալի քոյրերն ու եղբայրները։

Յուսա՜նք....։

Port-Saïd ՏՈՒԹ. Ե. ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

ԱՒԵՏԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ (ՊՈԼՍԵՑԻ)
Ցիւնապետ Տասնապետ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ
նակատին վրայ կռուող
Գանատական բանակին
երկու Հայ ենթասպաները
որոնց մասին տեսնել
«Արեւ»ի 62րդ թիւին մէջ
(Բ. էջ)
ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ
վերնագրին տակ
Մանչէսթրի թղթակցութիւնը

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՐՈՒՍՏՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Տիար Հրանդ Ազատեանի

Բարեկամներէս Թունդ ազգասէր մը անցեալները նամակով մը ուշադրութիւնըս հրաւիրած էր «մեր դաճաճ մենծ հարուստներուն» վրայ (իր բառերն են ասոնք), թելադրելով որ ժամանակուան մը համար Գերմանացիներուն օձիքը թող տամ և «Օրը Օրին»ներուս սլաքները քիչ մըն ալ մեր մեծ ու պզտիկ Կրեսոսներուն դէմ ուղղեմ։

Անշուշտ ազնիւ նամակագիրը հանրային օգուտ մը կ'ակնկալէ սլաքներուս հակաջոջ ուղղութենէն։ Կը կարծէ բարեմըտօրէն թէ իմ երգիծական աւիւնս պիտի յաջողի թերեւս ընել ինչ որ հայկական ահագնածաւալ աղէտը անգամ ցարդ չի կարողացաւ. այսինքն ի գութ շարժել մեր հարուստները, անոնց ներշնչել հայրենասիրական գեղեցիկ ժէսթերուն ազնուական կիրքը։

Եթէ ունենայի այս տեսակ համոզում մը կամ պատրանք մը, ի՛նչ դիւրութեամբ ու հաճոյքով պարսաւիկիս կամ պարսաւաեկիս քարերը պիտի շնչտէի մեր այն հայրենակիցներուն հասցէին, որոնք ունեւոր են դրամի կողմանէ, բայց սրտի կողմէն սնանկ ըլլալու աստիճան չունեւոր, բարէ՛։

Ինծի համար բնաւ լուծուած, վճռըւած չէ սա՛ խիստ կարեւոր ու փափուկ հարցը՝ թէ մեր հարուստները ...ի կարգ հրաւիրելու համար ո՞ր միջոցը աւելի յանձնարարելի է. փաղաքշե՞լ թէ ձաղկե՞լ։ Հետաքրքիր եմ իմանալ Շիրվանզատէի «Մշակ»ի մէջ հրատարակած հակաջոջ Փիլիպպականներուն դրական արդիւնքը։ Ես, ի՞նչ մեղքս պահեմ, քաջ գիտնալով թէ անձնասիրութիւն ըսուած բանը ո՛ր աստիճան մեծ է պզտիկ մարդոց մէջ, կը խորհիմ թէ մեր հարուստներուն անձնասիրութիւնը վիրաւորելը շատ ալ նպատակայարմար միջոց մը չէ։ Այս մարդիկը երբ հրապարականախատ ըլլան, կրնան այս բանը զգալ իբր իրենց դէմ գործուող մեծ անարդարութիւն մը, և այս զգացումը իրենց մօտ ալ կու-տայ այն անհամբեր անհոգութիւնը զոր իրենք կը զգան ազգին դէմ։ Ինչո՞ւ ձրիաբար պարգեւենք այս մարդոց խղճի այսպիսի հանգստութիւն մը, որ ծանրութեանը չափ ոսկի կ'արժէ...։

Ակնարկեալ բարեկամս առաջարկ մըն ալ կ'ընէ իր նամակին մէջ, ապագայ պատիժի սպառնալիք մը, ժլատները ահաբեկելու համար։ Տեսէ՛ք ինչ կը թելադրէ։

«Վաղուան Ազատ-Հայաստանին մէջ, բոլոր անոնք որ ազգին դէմ դաւեցին, Մ. (մատնիչ բառին սկզբնատառը) գրով պիտի խարանուին ճակտէն. իսկ այն հարուստները որոնք իրենց կարողութեանը չափ չի տուին ազգին, Ժ. գրով (ժլատ բառին սկզբնատառը), որպէս զի մինչև իրենց մահը կրեն ամօթն ու դատակնիքը իրենց ազգամիաս վարմունքին։»

Ժամանակին, նոր ազատագրուող Պուլկարիոյ մէջ այսպէս ըրեր են մատնիչ քահանայի մը. փոխանակ զայն ըսպաննելու, դատապարտեր են մատնիչ բառին սկզբնատառովը ճակտէն խարանուելու։ Տարիներով մարդը տառապեր է այսպէս, թափառական, բորբոքական, ամենքէն մերժուած, հալածուած, ամէն տեղէ վտարուած....։

Կը կարծէ՞ք, բարեկա՛մ, որ պէտք ըլլայ այս նիւթական նշանին ... պատուհասելու համար ազգին ծովացեալ դժբաղդութեան առջև սիրտերնին ժայռ կտրած մեր հարուստները...։ Հաւատացէ՛ք որ ես չպիտի ուզէի այժմ գտնուիլ անոնց մորթին մէջ, որքան որ ալ ... թանկագին ըլլայ անիկա։ Այս մարդիկը արդէն մատի վրայ կը համրուին, իրենց դժբախտութենէն, խեղճե՛րը...։ Գիտենք ամենքս ալ թէ ո՞վ, ո՞վքեր, կամ քանի՞ հոգի իրենց պարտականութիւնը կատարեցին լիուլի։ Ակնթարթի մը մէջ լմըննալիք հաշիւ մը...։ Մնացածները՝ ազգային մեծ պարտականութեան մեծ դասալիքներն են....։ Հանրային զգացումը զանոնք նշանակած, խարանած է արդէն, յականէ յանուանէ....։

Այո՛, ժողովուրդը սկսած է արդէն արհամարհել, ի՞նչ կ'ըսեմ, ատել այդպիսիները։ Ու կը կարծէ՞ք որ, նոյն իսկ եթէ խղճի խայթը լռէ իրենց հոգիներուն մէջ, անոնք չեն լսեր ժողովրդային դժգոհութեան մրմունջը որ կը բարձրանայ և վաղը անէծքի պիտի փոխուի....։

Չէ՛, մենք պէտք չէ կասկածինք որ Հա-

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԻ

«ՀԱՅԿ. ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ԿՌՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ»

Ե. ՑԱՆԿ

	Եգիպտ. Ղրուշ
Նախորդ ցանկին գումարը	3946
Լեւոն Մկրտիչեան (ամսական, Հոկտ.է սկսեալ)	500
Ցովէլ Կարինեան (Բ. անգամ)	50
Յ. Գափանճեան (2 շաբաթական)	12
Գումար Ե. Ղ.	4508

Որոշած ըլլալով երկու օրէն ղրկել սոյն գումարը՝ կը խնդրենք չվճարողներէն որ հանին վաղը վճարել անպատճառ։

յաստանը ազատ ըլլայ, այս մարդիկը բարոյապէս պատժելու համար, եթէ շարունակեն թերանալ ու մեղանչել Հայրենիքին դէմ։ Այնքան սկեպտիկ ու վարպետորդի են անոնք՝ որ ձեր թելադրած պատիժին սպառնալիքը կարող է զիրենք խորհրդաւոր կերպով ժպտեցնել միայն։ Ու այս ժպիտը ըսել պիտի ուզէր՝

— Նայինք Հայաստանը պիտի ազատի՞ որ...

Մ. Ս. ԿԻՒՐՃԵԱՆ

ՄՈՒՍԱ ՏԱՂԻ ՀԱՅՈՑ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

(Ֆրանսահայ նաւային սպայի մը նկարագրութիւնը)

Իսկէնտէրունի և Անտիոքի միջև՝ Սուէտիոյ բազմաթիւ հայ գիւղերուն բընակիչները ձէպէլը Մուսայի բարձանց վրայ ապաստաներ էին՝ տարագրումէ, անպատուութենէ և ջարդէ ազատուելու համար։ Ծովեզերքին վրայ ցցուող դաշտերէն կը յուսային նշան տալ Դաշնակից մարտանաւերուն։ Քառասուն օրէ ի վեր՝ անոնք իրենց զէնքերուն յարգանքին տակ կը պահէին Թուրքերը։ Իրենց քաջարի պետերուն հրամանատարութեամբ՝ եօ մղած էին մոլեխանձ վոհմակներու յարձակումները, անոնց ծանր կորուստներ պատճառելով և անոնցմէ գրաւած զէնքերնուն ու ռազմամթերքին շնորհիւ՝ դիմադրութիւնը շարունակելով։ Երեք հազար հինգ հարիւր հոգի, կին, տղայ և ծեր, լերան մէջ պատըսպարուած էին 600ի չափ ռազմիկներու պաշտպանութեան ներքև։

Դիմադրութիւնը բուռն ու փայլուն էր։ Հայ հերոսները ամէն օր նոր քաջագործութիւններով իրեկուն կ'ընէին, բայց թշնամին՝ քանի կ'աւելնար իր անյաջողութիւնը՝ այնքան աւելի սպառնալեց կը դառնար։ Ամէն անգամուն՝ աւելի բազմաթիւ ուժեր կուգային լերան մէջ շրջապատել կտրիճ Հայերը։ Մարտանաւեր անցեր էին ծովուն բացէն՝ դըժբախտաբար առանց նշմարելու ապաստաններուն իրենց ուղղած նշանները։ Միւս կողմէ՝ ռազմամթերքը սպառիլ կ'սկսէր։ Արդէն իսկ, ահաւոր խնդիրներ կը ներկայանային իրենց մտքին առջև։ Պետերը, բոլոր զինուորներուն հետ համաձայն, կը խորհէին վերջին պահուն կամովին բնաջինջ ընել ինքզինքնին իրենց ընտանիքներովը միասին՝ քան թէ մարդակեր Թուրքերուն յանձնուիլ...։

Նախախնամական Ցածանար

Դիմադրութեան քառասուներորդ օրը՝ Նախախնամութիւնը յայտնուեցաւ ֆրանսական յածանաւի մը կերպարանքով, որուն անունը յաւէտ պիտի օրհնեն Մուսա-Տաղի Հայերը։ Այսօրուա-

նրը, երբ հեռուէն տեսան մարտանաւը, այս անգամ ալ չարժեցին իրենց կարմրանիշ դրօշը լերան ամենաբարձր կատարին վրայ։ Ֆրանսական յածանաւը տեսաւ նշանը, և հետաքրքրուած՝ եզերքին մօտեցաւ։ Տարակոյս չկար թէ օգնութեան խնդրանք մըն էր։ Ծովու, բայց և բոլոր պէտք եղած նախազգուշութիւններով, մակոյկ մը ցամաք ղրկուեցաւ։ Մակոյկը չկրցաւ եզերքին մօտենալ. մարդիկը անոր ընդ առաջ եկան՝ լողալով։ Հայերը բացատրեցին իրենց վիճակը և Ֆրանսայի օգնութիւնը հայցեցին։ «Զէնք և ռազմանիւթ տուէ՛ք մեզի, ըսին, և մենք լեռը չենք թողուր մինչև որ կա՛մ մերին կա՛մ Տաճիկներուն վերջին մարդը չանհետանայ այստեղէն. երդում ըրած ենք որ ա՛լ անոնց ձեռքը գերի պիտի չըլլանք։»

Ֆրանս. նաւատորմին պաշտպանութիւնը

Անթեղ հեռագիրը գործած էր։ Նաւատորմին Հրամանատար Տովակալը, խսկոյն հասնելով որոշուած տեղը, ընդունեց հայ պատուիրակներն և զանոնք երկարօրէն հարցաքննելէ ետք՝ ապահովցուց իր կատարեալ համակրութեանը մասին։ Ամենէն առաջ, մարդկութեան խնդիր մը կը ներկայանար — փրկել այս հազարաւոր կանանց, տղայոց և ծերերուն վտանգուած կեանքը՝ որ այս լերանց մէջ չափազանց անապահով ապաստան մը ունէր ընդդէմ Թրքական բարբարոսութեան։ Նմանօրինակ կացութեան մը դիմաց՝ Ֆրանսան, Քաղաքակրթութեան հաւատարիմ պահակն ու ճնշուածներու պաշտպանը, չէր կրնար վարանիլ։ «Ամէն միջոցով պէտք է ազատել այս դժբախտները», ըսաւ Տովակալը, մեկնելէն առաջ հրաման տալով նաւապետ ...ի՝ կոմոլի հրամանատարը... մարտանաւին՝ գործադրել այն բոլոր միջոցները որոնք այս նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ էին...։

Քանի՜ մը ժամ ետքը՝ ...էն զատ երեք մարտանաւեր ևս, եկան կենալ ...ի հրամանին ներքև։ Կարևորը, հիմա, Թուրքերու յարձակումները խորտակելն և ժողովուրդը նաւերուն մէջ առնելու բովանդակ ժամանակամիջոցին՝ զանոնք վնասելու անկարող դարձնելն էր։ Թշնամւոյն դիրքերուն մէկ արագ ուսումնասիրութենէն ետք՝ մեր մարտանաւերն խսկոյն սկսան արդիւնաւոր թնդանօթաձգութիւն մը կատարել, մինչ հայ ապստամբները, խանդավառուած և օգտուելով Թուրքերուն խուճապէն, զանոնք իրենց հին դիրքերէն ալ հեռու կը մղէին։

Ոչ-ռազմիկներու նաւ. մտնելը

Մեր թնդանօթաձգութեան նիւթական և մանաւանդ բարոյական ազդեցութիւնը այնքան գնահատելի եղաւ՝ որ կրնայինք յաջորդ առտուան համար որոշել կիներու, տղաքներու եւ ծերերու նաւառնելուն գործողութեանց սկզբնաւորութիւնը, մինչ միւս կողմէ հայ ռազմիկները պիտի շարունակէին, առանց ո և է թերացումի, իրենց գրաւած բոլոր դիրքերը պահել։

Մինչև այն ատեն՝ մեր իւրաքանչիւր մարտանաւը հրաման ստացած էր իր ունեցած միջոցներովը մէյ մէկ լաստ պատրաստելու, որովհետև ծովուն ալեբախումը ո՛չ մէկ տեսակ նաւակի թոյլ կուտար մօտենալ այն պզտիկ քարուտ ծովափին որ ընտրուած էր իբրև նաւամատոյց, ըլլալով բերանը նեղ հովիտի մը որ ճիշդ երկու մասի կը բաժնէր Հայոց գրաւած դիրքերը և այս կերպով՝ յարաբերական ապահովութիւն մը կը ներկայացնէր։

Միւս առտուն՝ կանուխէ՛ն մեր մակոյկները ծովեզերք ուղղուեցան և ժամադրավայրին վրայ պատրաստ գտան փախստականները, իւրաքանչիւր գիւղ առանձին խումբ կազմած։ Բայց դժբախտաբար, ծովը այնքան ալեկոծ էր այն առտուն որ երկու ժամ պէտք եղաւ՝ շատ ճարտարութեամբ մեր լաստերը հաստատելու և ցամաքին հետ զանոնք հաղորդակցութեան մէջ դնելու համար։ Բայց վերջապէս յաջողեցանք՝ շնորհիւ մեր նաւազներուն արթնամտութեանն ու կորովին, որոնք պէտք եղած բոլոր գործողութիւնները կատարեցին՝ վճռօրէն ջուրը նետուելով. լաստերը ցամաքին և մակոյկներուն կապուած էին հաստ պարաններով. առաջին անգամ՝ զանոնք ցամաք կը քաշէին՝ փախստականները անոնց վրայ լեցնելու համար. յետոյ՝ կը քաշէին դէպի 30 մեթր հեռուն կեցած մակոյկները՝ որոնք բեռնաւորուելէ ետք, կ'ուղղուէին դէպի մարտանաւերը, և այսպէս երթևեկը կը շարունակուէր։

Ինչպէս տխուր և յուզիչ է տեսնել այս մարդկային ողկոյզները՝ բաղկացած կիներէ ու ծերերէ՝ որոնք քանի մը խեղճուկ ծրարներ ունին ձեռքերնին, որոնք ալ մեծ մասամբ պիտի ստիպուէին ճամբան ձգել։ Երբ լաստերուն վրայ կ'ելլան՝ անոնք նախ իրարու կը փաթթուին, յետոյ մեր քաջարի նաւազներուն որոնք կը շրջապատեն ու հաստատապէս կը բռնեն զիրենք՝ պաշտպանելու համար կատղած ալիքներուն դէմ որոնք անդթօրէն կը ցնցեն և կը թրջեն այս դժբախտները։ Կիները կը պոռան ու կ'ողբան, տղաքը կուլան և սարսափահար կը փակչին իրենց մայրերուն, մինչ ամենուն վրայ՝ կը բարձրանա՜յ աղաղակը ծովուն ալիքներուն որոնք ամէն վայրկեան մեծղապատ կը փշրին ծովեզրին վրայ։ Կը բերեն երկու կիներ որոնք նոր զաւակ ունեցած են, հիւանդներ, կոյրեր և ծերուկներ՝ թերևս հարիւրամեայ՝ որոնք իրենց լեռներէն դուրս ելած չեն երբեք և ամէն մէկ քայլի կը դողան։ Ամենքն ալ պիտի փրկուէին կարչնեղ բազուկներովը մեր նաւազներուն՝ որոնք սրտայոյզ զուրգուրանքով մը կոնակներուն վրայ զանոնք դրկած կը բռնեն զօրաւոր ցնցումներու չենթարկելու համար։ Առեն-առեն, բազմութիւնը ճեղքելով մարդ մը կը յառաջանայ՝ ձեռքը հրացան և կուրծքը փամփուշտներ. կռուողներէն մէկն է որ վայրկեան մը խզելով հրամանը՝ ընտանիքին քով եկած է...

— Օ՛ն, քաջ եղբա՛յր, պաղատէ հոգեհատորներուդ հետ և շուտով լեռ դարձիր ուր պարտականութիւնը կը կանչէ քեզ...։

Եւ անիկա խսկոյն կը գործադրէ հրամանը ու կ'երթայ միանալու իր խումբին, հեռացած պահուն աչքով հետևելով դեռ կնոջն ու զաւակներուն զորս կ'անգարին լաստերուն վրայ դնել՝ դէպի ազատութիւն ճամբայ հանելու համար։

Եւ շնորհիւ մեր նաւազներուն կորովի գործունէութեանն ու հակառակ ծովին գէշութեան՝ մութը կոխած ատեն կիներու, մանուկներու և ծերերու ամբողջութիւնը նաւ նստած է, առանց ոչ իսկ միակ արկած մը պատահելու։

Ռազմիկներու նաւ. նստիլը

Բոլոր քաջասիրտ այրերը որոնք զէնք բռնելու կամ օգտակար ըլլալու վիճակին մէջ էին, բոլոր պատերազմիկները, դեռ լեռը կը մնային։ Զրկուած ռազմանիւթէ՝ իրենց ճիգերն այսուհետև ամուլ պիտի ըլլային։ Այս պատճառաւ՝ որոշուեցաւ զիրենք ալ փոխադրել, իրենց ընտանիքներուն փոխադրութենէն անմիջապէս վերջը։

Բայց հոս՝ գործողութիւնը աւելի փափուկ կը դառնար։ Ռազմիկներու նահանջը պէտք է զգուշութեամբ կատարուէր, առանց աղմուկի և առանց ո և է զանգազումի՝ որպէսզի Թուրքերը չնշմարէին և ժամանակ չունենային ծովեզերք իջնելով մեր վրայ յարձակելու։

Հետևաբար՝ յաջորդ օրը, նաւատորմին պաշտպանութեան ներքև որ կը հսկէր լերան բարձունքներուն վրայ, անմիջապէս երբ հրամանը տրուեցաւ՝ հայկական քսան խումբերը մէկ միւսին ետևէն սկսան վար իջնել։ Գեղեցիկ և հպարտ դէմքեր պատերազմիկներու՝ ամէն կողմէ երևցան ծովափին վրայ։ Առանց ժամանակ կորսնցնելու, անոնք իրենց հասնելուն կարգով նաւերը կը փոխադրուէին, իրենց հրացաններովը միասին։ Քանի մը ժամ ևս, և վերջին խումբերն ալ պիտի միացած ըլլային, երբ յանկարծ ձորին մէջէն հրացանաձգութեան մը աղմուկը պայթեցաւ։ Խորհեցանք թէ յարձակում մը կը կատարուէր։ Բայց սխալած էինք։ Թուրքերը հեռուն պահուած կը մնային՝ մեր նաւերուն սարսափէն։ Հայ ապստամբապետներուն ժամանո՛ւմն էր, իրենց դրօշակներուն հետ մէկտեղ, որ յառաջ բերեր էր այս բոլորովին ինքնաբեր ցոյցը իրենց հաւատարիմ և անձնուէր զէնքընկերներուն կողմէ։ Եւ իրօք զմայլելի էր այս յաղթական բայց նոյնքան դժբա՛խտ զինուորներուն պատկերը, որոնք հարկադրուած կը ձգէին իրենց վեհ լեռները ուր երդուըներ էին մնանիլ քան թէ անձնատուր ըլլալ և ուր շարունակ յիսուն օր դիմադրեր էին իրենցմէ տասնապատիկ աւելի բազմաթիւ թշնամիի մը...։

Մեկնելէ առաջ, անոնք առաջին խարոյկ մը շինեցին բոլոր այն օգտակար առարկաներէն որոնք չէին կրնար հետերնին առնել։ Կենդանիները սպաննուեցան՝ հրացաններով ու դանակներով։ Մաս մըն ալ խարոյկներուն քովը կապուեցաւ։ Պէտք էր ոչինչ թողուլ Թուրքերուն ձեռքը...։

Երբ վերջին նաւակը բացուեցաւ եզերքէն, երբ երեկոյին, փախստականներով լեցուն մարտանաւերը բացուեցան ծովուն մէջ, պահ մը առաջուան ոգևորեալ ծովափը, զոր «Փրկութեան ափունքը» կը կոչէին փախստականները, այլևս գոյութիւն չունէր։ Ծուխի հսկայ ամպ մը կ'սքօղէր մեր հորիզոնը։ Շէկ և միանգամայն տխուր ողջակէզներ էին՝ ընծայուած Նախախնամութեան և Ազատութեան։ Դեռ քանի մը խեղճ անասուններ կը հնդային հոն անշուշտ, բոցավառ ցախերուն աչքև...։

ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԻԼԵԱՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

«ԽՄԱ՞Լ ԷՆԵՄ»

(Էջմիածնի մէջ պատկեր մը)

Ճեմարանի բակում, անդուկանոցի մօտ, մէկը փռուել է գետնին և սրտամաշ և յոգնած յուսահատական մի մօնօտօն աղաղակ է արձակում.

— Ես խմա՞լ էնե՛մ, խմալ էնե՛մ, խմալ էնե՛մ...

Առանց նայելու, միայն լսելով կարելի է ճանաչել այդ յուսահատական ձայնը արձակողին։

— Ի՞նչ չարչփրանքով քեզի բերեցի, լաօ...

Շատերն են գալիս և անցնում գնում թշուառ որդեկորոյս ծնողին մօտով. նա իր յոյսն է կորել և անելքեն է մոռացել։

Մօտենում է ծառան, կանգնում է գետնատարած թշուառի մօտ, բաց է անում երեսը, տեսնում է աչքերը։

— Վեր կաց, մէ՛րս, հիմա էզպէս բանի համար լա՞ց կը լինեն... մեռել է՛ մեռել. վեր կաց, տար ներսև, էնտեղ կը հորեն... (թաղեն)։

Պէտք էր տանել վանքի ներսը և մի քահանայի գտնել, որ կարգը կատարէր և հողով ծածկէր։ Կինը շատ անզօր էր իր որդուն վերցնելու համար։ Ծառան վերցնում է դիակը, օգնում է մօրը ոտքի կանգնելու և տանում է վանքի բակը, «գաղթականների շտապի» դրան մօտ ներսեցնում, ապա վերադառնում է իր տեղը։

Թշուառ մայրը նորից բացագանչութիւններ է արձակում. մօտիկ կանգնածները նայում են նրան, լսում ու անխօս դարձնում են իրանց երեսը. օգնել անկարող են։ Մի երկու գաղթական կին մօտենում են թշուառին և մխիթարական խօսքեր ասում, հարց ու փորձ անում։

Անցնում է մի քահանայ. կանանցից մէկը դիմում է նրան.

— Չէ՛, չէ՛, ես չեմ կարող, ես գաղթական տէրտէր եմ, մեզի իրաւունք չը կայ։

— Տէր-տէր, երեխէս մեռել է, — հազիւ արտասանում է մայրը։

— Ա՛յ անխելք, ինքը կենդանի մեռել է՝ երեխի համար է ախտօսում, իրա համար չէ մտածում, — փնփնթում է տէրտէրը և թողնում հեռանում։

Մայրը շարունակում է սրտամորմոքի նուաղուած հառաչանքներով դիմել շրջապատի մարդկանց, որ օգնեն՝ որդուն «վերցնեն»...

Երկար ժամեր են անցնում. Թշուառ մայրը ուժասպառ ննջում է, որդու գլուխը գրկած... Գալիս է եպիսկոպոսը, բարկանում է գաղթականների վրա, զարթեցնում է կնոջը, ուղարկում է ծառային քահանայի ետևից։

Քիչ յետոյ դիակը հորում են Գայիանէի վանքի մօտ, իսկ մայրը նուաղած՝ գլուխը դնում է մի գերեզմանաքարի և փակում է աչքերը՝ այլևս երբեք չը բանալու համար։

Նա օրերով հաց չէր կերել և սովամահ եղաւ։

Կնոջը թաղեցին միւս առաւօտ, մի խումբ դիակների հետ։

(Մշակ) Գ. ՉՕԹԵՆՑ

ԻՏԷԱԼԻՆ ՆԱՒԱԿԸ (*)

Հեռո՛ւն, ծիւուն ծովուն կապոյտին վրայ, ալուորիկ նաւակ մը կը նշմարուի, որ գեղանի յաւերժահարսի մը պչրանքն ու նազանքն ունի։

Անոր վերև Ցոյսն իր ծիածանն է հիւսեր։

Եւ կամքին հզօր շունչը կը քշէ զայն դէպի լուսայեռ ափեր։

* *

Երազի աշխարհին մէջ — անդուղական վայր — անսովոր ցնծութիւն մը կայ հիմայ, կ'ըսեն։

Երջանկութեան չքնաղ ոգին, Անմահութեան փառայեղ ապարանքին պատշգամէն՝ Փլորէն նուիրուած դրասանգներ կը նետէ վարը, խրախճանքի բուրաստանին արծաթացայտ շատրուաններուն շուրջը պարող պարմանի պարիկներու գլխուն։

Մասրենիի անտառակին եզրի աղբիւրին առջևը, ծաղկազարդ ննջենիի մը տակ, Աստղիկը նստած իր թաց վարսերը կը յարդարէ։

Եւ ծովափին հրաշագեղ ընձառոյշները՝ զափերով ու զափիններով կը սպասեն մէկուն, որ Տառապանքի Աշխարհէն պիտի գայ։

* *

Կարապներ, որոնք կաթնաթոյր շուշաններու պատրանքը կուտան ամէն աչքի, յափշտակուած՝ նաւակին ոսկի ղեկին կառչած մարդը կը դիտեն։

Չէ՛ք մարդ, կ'երազէ...

Եւ իր մեղուշ մեղեդին կը խափանէ ներդաշնակ երգը ալիքներուն։

«Սահէ՛, նաւա՛կս, ու տա՛ր զիս այն տա՛ր աշխարհը, ուր իժերուն ժանիքներէն նեկտար կը ծորի, գառները գայլերուն կաթովը կը սնանին, և Սէրը Անմեղութեան արգանդէն կը ծնի։

«Թո՛ղ սատափէ ցռուկդ պատռէ լազուարթ մակերևոյթը անդունդին, փողփողուն կայմերուդ սաւանները թրթռա՛ն թող, ու դուն՝ թռչէ՛, որպէս զի վաղն իսկ հաճոյքին գիրգ գիրկը հասնինք։

«Տա՛ր, նաւա՛կս, այս աշխարհի կեղծիքէն ու չարիքէն ազատէ՛ զիս ա՛լ...»

Ու նաւակը կը սուրայ յար դէպի ծիծղուն ծովուն ծիրը ծիրանի, ուրկէ անդին աշխարհ մը կայ հոգեհմայ։

Մուսա Լեռ, 8 Սեպտ. 915

Մ. ՏԷՐ ԳԱՍՏԵԱՆ

ԿԻԼԻԿԵՑԻՆԵՐԸ
ԲՈՐ-ՍԱՅԻՏԻ ՄԷՋ

(Սեփական թղթակցութիւն)

Չորեքշաբթի

Տեղական օտար ընտանիքներու օժանդակութեան ամէն կերպով գնահատելի գործը աւելի մղում առնել սկսաւ։ Քաղաքին ընտրեալ դասին տիկիններն ու օրիորդները ամէն օր կուգան այցելելու, տեղւոյս Մամախումբի մրաջան անդամուհիներու կողքին, բայց կը վախնամ որ, եթէ հագուստեղէնի և ուրիշ նուէրներու ուղարկումները չշատնան, այս ազնիւ տիկիններն ու օրիորդները շատ բան մը պիտի չկրնան ընելիք։ Հայ տիկիններ ու օրիորդներ, ձեր հոս գալէն և այդ կերպով ձեր բերելիք աշխատութեան բաժինէն յոյսերնիս կտրեցինք, բայց գոնէ փողոցէ փողոց, տունէ տուն ինկէք և ձեր կարողութեան բարձրագոյն չափովը հագուստեղէն, նամանաւանդ կիներու և աղջիկներու մասնաւորապէս ճերմակեղէն հաւաքեցէք ու հակերով ու սնտուկներով Լազարէթի ուխատատեղին փութացուցէք։ Այս կերպով միայն, ի տես օտարներու ցոյց տուած համակրանքին ու եռանդին՝ մեր շառաչուած դէմքերը պիտի կրնան իրենց բնական երևոյթը վերստանալ։

— Բեմբէն վերադարձիս, պանդոկը կը գտնեմ Գահիրէէն Տեարք Աղաւնեան և Քէչեան՝ Բաղ. Ժողովէն, ու Պ. Թորգոմ Ֆիլէնկեան՝ Կարմիր Խաչի Վարչութեան գործադիր անդամներէն։ Երևոյթը շատ յուսալից կը թուի. կ'ենթադրեմ որ անպատճառ որոշ կարգադրութիւններ պիտի ըլլան այս անգամ։

— Հիւանդութեանց թիւը այս կամ այն պատճառով զգալի բարձրացում մը կը ցուցնէ օրէ օր։ Ուտելիքին չափ կենսական է նաև առանց հագնելիքի ու ծածկուելիքի պարագան։ Բաւական թուով ծերեր կան, և պզտիկները մեծամասնութիւն կը կազմեն։ Կառավարութենէն զրկուած վերմակները դժբաղդաբար հիւանդանոցին համար են եղեր միայն։ Ուրեմն հրամայական պէտք մը կը դառնայ առանց վերմակ ճարելու գործը, որուն համար առաջնորդարանը դիմումներ կատարած է եղեր մէկ քանի անգամ։ Ինչպէս ուրիշ առթիւ ըսած էի, մեր ունեցած երկու վերմակին մէկը անոնց պէտք է յատկացնենք։—Հիւանդապաններու կազմին վրայ աւելցան նաև Գահիրէի Կարմիր Խաչէն՝ Պյք. Թ. Էմիրճեան և Ց. Փափազեան։

Հինգշաբթի

Երէկուընէ որոշուած էր բոլոր գիւղերու աշակերտները միացնելով, դասարաններու բաժնել։ Այս բաժանումը հետեւեալ արդիւնքը ցոյց տուաւ. Մանկապարտէզ Ա.՝ 259 մանչ. մանկապարտէզ Բ.՝ 101. Նախակրթարան Ա.՝ 85, նախակրթարան Բ.՝ 61. ընդամէնը՝ 506 մանչ։ Մօտաւորապէս նոյնչափ մըն ալ աղջիկներու բաժնին մէջ պիտի ունենանք։ Առ այժմ, ոչ քարտէսախտակ և ոչ գիրք կայ, տղաքը բան մը ըրած չունին։ Չձանձրացնելու համար՝ երգի, պատմութեան և մարմնամարզի դասերով պիտի զբաղեցնենք զիրենք։ Եգիպտոսի մէջ հայերէն գիրքի սով կայ, կը հասկնանք, բայց արդեօք սետրա՞կ, քարէտախտա՞կ ալ չկայ։ Իրենց ձանձրութիւնը զգալի ընել չտալու միջոցներ կը խորհուին, մինչև սպասուած անտաշին ժամանումը։ — Հաճելի փոփոխութիւն մը ըրած ըլլալու համար, չոր արմաւ բաժնել տուինք այսօր բոլոր դպրոցին տղոց։ Պզտիկները մանաւանդ՝ շատ գոհ մնացին ու անոնց մէջ ի՛նչ անուշիկներ կան։ Չոր արմաւը ղրկող նուիրատուին անունը չեմ գիտեր. թէև պարկ մը միայն, բայց շատ յարգի անցաւ։ Հոգեկան ի՛նչ մեծ հաճոյք է խնդացնել և ուրախացնել մեր կարիճ եղբայրներուն հարազատ կորիւնները։

— Կառավարութեան կողմանէ յանձնարարուած խոհանոցի կաթսաներուն և թէյի պղնձէ սամավարներուն մինչև ցարդ երևան չելլելը մասամբ յուսահատութեան կը մղէր մեզ, խեղճերուն այնքան ատեն ապուրի կամ թէյի պէս տաք հեղուկէ մը իսկ զրկուած մնալը տեսնելով. վերջապէս առաջին անգամ ըլլալով այսօր ապուր բաժնուեցաւ, ու շատ ալ համով ապուր մը։ Այս առթիւ Էմբի Առաջնորդարանի ներկայացուցիչը շնորհակալութեան հեռագիր մը ուղղեց ուտելիքի բաժնին կազմակերպիչ Mr. Հօռն-պլուէսի որ քանի մը օրուան համար Աղեքսանդրիա մեկնած է։

— Տխուր լուր մը պիտի ըլլայ, Էմբի ընդհանուր կազմակերպող-հանձաբին՝ Մէյճըր Բերսըրի մեկնումը։ Այս պարոնը ամէն բնչ կարգի դրաւ և իրեն յանձնուած պաշտօնը անթերի կատարելէ վերջ, կը մեկնի ահա՛ դէպի Սուտան, ուրկէ եկած էր, և ուր անցուցած է իր կեանքին վերջին քսան տարիները։ Ան մեզի կը թողու Էմբը, իր ամբողջութեամբը հրաշալի ձեռակերտ մը, որուն համար այնքան տքնեցաւ և զոր իր մէջիններովը այնքան սիրեց ու փայփայեց։ Սիրեց մանաւանդ պզտիկները, որոնց հետ իր պարապոյ հազուադիւտ ժամերուն այնչա՜փ կ'զբաղէր որ տեսնողը անպատճառ պիտի ըսէր թէ տղու կարօտը քաշած է այդ մարդը։ Թենիսի գնդակներ կը բաժնէր ու խաղի ընկեր

(*) Բոր-Սաիտի Կիլիկեցի փախստականներէն մէկն է որ կը ղրկէ մեզ այս արձակ երգուածը զոր գրած է եղեր Մուսա Լերան վրայ, այն պահուն ուր ամբողջ ժողովուրդը անհուն անձկութեամբ կ'սպասէր մարտանաւերը փոխադրուելու...։

Մենք հիացումէ աւելի զարմանք ունինք այս գրութեան հանդէպ՝ զոր կը հրատարակենք ցոյց տալու համար թէ ինչպէ՛ս կրնայ եղեր ջերմանոցի արուեստածին ծաղիկ մըն ալ բուսնիլ լերան վրայ, եւ վառօդի ծուխին մէջ...։ Բարեբախտաբար կ'իմանանք թէ անոր հեղինակը, գրչին չափ եւ աւելի՝ հրացանն ալ ճարտարօրէն գործածած է Մուսա Լերան վրայ, եւ ասիկա իր լաւագոյն պատասխանն է... Ծ. Խ.

կ'ըլլար անոր խարխափումի մէջ հայ գաղթականութիւնը չպիտի թողնայ անշուշտ երախտագիտական ցայտուն ապացոյց մը տալ այդ պատուական զինուորականին։ Մինչդեռ Բերընի օգնականը՝ Փէյթըն Մօրս-Մէյրէն կը մնայ իրեն իբր յաջորդ։ Միեւնոյն օրը բացակայութիւնը Հիմքէն Տիկ. Էյլսու մէջի, մեր

տխրութիւնը չէր կրնար ծածկել Բարեբաղդաբար Տիկին Էյլսուի մեկնումը ժամանակաւոր է։ Գոյած է յուսալու էր առաւելն որ հետեւի էր Ատղիինք որ հեռանալը չուտ ստուգաճուոյ, եւ Տիկին Էյլսու հու գայ մնալ։

Ն. ԹՈՓԱՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀԱՅՈՑ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԲՈԼՈՐ ՀԱՅԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱ Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Երէկուան «Ահրամ»ի մէկ հեռագիրը Լոնտոնէն Հոկտ. 2 թուականով սա՛ տարօրինակ լուրը կուտայ.

«Տէյլի Քրոնիքլ» ապահով աղբիւրէ մը կ'իմանայ թէ Միաց. Նահանգաց Պոլսոյ դեսպան Պ. Մորկընթաու Բ. Դրան առաջարկած է որ բոլոր Անատոլուէն տարագրուող բոլոր Հայերը Միաց. Նահանգները փոխադրելու։ Դեսպանը յանձն առած է մէկ միլիոն տոլար ստորագրել եւ չորս միլիոն տոլար ալ Ամերիկայի մէջ ստորագրել տալ՝ այս ձեռնարկին ծախսերուն համար։ Այն առաջարկը ներշնչուած է տարագրուող Հայոց հանդէպ Թուրքերու գործած խստութեան մասին Ամերիկացւոց բըզքացած զգացումներէն։ Կը կարծուի թէ Բ. Դուռը խոստացած է ուսումնասիրել այս առաջարկը։»

Վերադարձ դէպ ի հայրենիք. — Հայկ. կեդրոնական Կոմիտէտը Իգդիրէն ստացեր է հետեւեալ հեռագիրը. «Իւրաքանչիւր օր Իգդիր են գալիս հազարաւոր փախստականներ հայրենիք վերադառնալու. կարիքը մեծ է. միջոցները սպառել են. Փոխադրեցէք դրամ։»

Թիֆլիսում եղած փախստական Թիւրքահայ տղամարդիկ տասնեակներով վերադառնում են հայրենիք, տեսնելու թէ ինչ է մնացել իրանց տնից ու տեղից Թիւրքաց վերջին արշաւանքից յետոյ, որպէսզի ըստ այնմ կարգադրեն իրանց ընտանիքը եւ վիճակը։

Տ. Մեսրոպ Եպս. Ծանիկեան, Վանայ Առաջն. փոխանորդը, վախճանած է Երեւանի մէջ։

Իզմիրի Առաջնորդ Սմբատ Եպս. Ցովակիմեանի համար Նիր-Խաբ կը գրէ թէ Թուրք իշխանութիւնները զինքը արտօնեցին իր թեմին մէջ մնալ, բայց ինք պատասխանեց թէ ինք իբրեւ գլուխ իր հօտին պիտի երթայ ուր որ ան երթայ։ «Իր մեկնումէն առաջ հրապարակաւ անիծեց ան Թուրքերը, եւ մատովը մոխրակոյտ մը ցոյց տալով՝ գոչեց թէ այսպէս պիտի ըլլան անոնք ալ» կը գրէ Նիր-Խաբ։

Եգիպտահայ Նպաստամատոյցի տեղւոյս Մասնախումբը Ուրբաթ երեկոյ իր Բ. նիստը գումարեց Առաջնորդարանի մէջ։ Արամ պէյ Արշակեան ընտրուեցաւ փոխատենապետ։ Որոշուեցաւ ընտրել չորս յանձնախումբ, որոնք յառաջիկայ շաբթուընէ սկսեալ պիտի ձեռնարկեն հանգանակութեան։ Պատրաստուեցան երկու կոչեր, մին Մասնախումբին եւ միւսը Ս. Առաջնորդ Հօր կողմէ, որոնք պիտի ուղղուին ամէն Հայ ընտանիքի, յորդորելով մասնակցիլ գերազանցապէս ազգասիրական այս հանգանակութեան։

Բրիտանական Բարձր - Ներկայացուցչութեան կողմէ պաշտօնապէս հաղորդուած է Ս. Առաջնորդ Հօր՝ Անգլիոյ Թագաւորին գոհունակութիւնը, Բոր-Սայիտի փախստականներուն առթիւ Ն. Վեհափառութեան ուղղուած երախտագիտական հեռագրին իբր պատասխան։

Ռուսիոյ դիւանագիտական գործակալ Պ. Զմիռնօֆ 50 ոսկի նուիրած է յօգուտ Բոր-Սայիտի գաղթականաց։

Բրիտանական Բարձր. Դոմիսէր Սըր Հէնրի Մաք-Մահոն մօտերս Բոր-Սայիտ պիտի երթայ հայ փախստականներու բանակատեղին այցելելու համար։

ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԱԶԳ. ՇԱՀԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ստացուած Բ. ցուցակ Ե. Ղ.

Տարեկան

Հալէպ՝ Գրիգոր Նաճճարեան 600, Մանսուրա՝ Մինաս Պէրպէրեան 600, Բենհա՝ Մովսէս Իշխանեան 2400, Արշակ Չէքիճեան 1200, Քաֆր Զայաթ՝ Արտաշէս Գասպարեան 300, Օտսուման՝ Տիգրան Գասպարեան 600, Յովհաննէս Սէքսէնեան 360, Բարսեղ Բալուեան 120։

Միանուագ նուէրներ

Կալլապադ՝ Տօքթ. Խ. Սօղիկեան, Եգիպտական բանակին մէջ իր հարիւրապետի աստիճանին բարձրացման առթիւ 300, Մանսուրա՝ Միխայիլ հակկար 200, Օտսուման՝ Գրիգոր Սալըրեան 500, Էլ-Օպէիտ՝ Պօղոս Ճանինեան՝ Տիար Սուքիաս Վանեանի մահուան առթիւ 120։

Գումար Ե. Ղ. 7300

Ա. ցուցակի գումարը 30200

Ընդհանուր գումար Ե. Ղ. 37500

Աղեքսանդրիոյ Հայուհեաց Կարմիր Խաչը կը ծանուցանէ թէ մինչեւ ցարդ 14 մեծ հակ զգեստեղէն եւլն. ղրկուած են Բոր-Սայիտ, որոնցմէ 1500 նոր կտորներ Կարմիր-Խաչի կողմէ պատրաստուած, եւ քանի մը հակեր ալ ղրկուելու վրայ են։

Միութիւնը, նկատի ունենալով զգացուած պէտքը, շաբաթ օր կարող եւ փորձառու հիւանդապահուհի մը՝ Օր. Աննա Սիրաքեանը ուղարկած է Բոր-Սայիտ։

Միութիւնը վստահ է թէ մեր բարեգէր հասարակութիւնը պիտի շարունակէ իրեն հասցնել նուէրներ ի նպաստ մեր բազմակարօտ գաղթականներուն։ Դիւրութեան համար դրամական նուէրներ կրնան ղրկուիլ նաեւ Տիկ. Մ. Իփէկեանի հասցէին՝ Իփէկեան գործատուն, Ռօզէթ փողոց, Աղեքսանդրիա։

(Նուիրատուութեանց ցուցակը յաջորդ թիւով)

Զանկազիկէն կը գրեն մեզ. «Տեղւոյս Կարմիր-Խաչը քանի մը օր առաջ իր հանգանակած գումարէն, Գոէտի Լիօնէի չէքով մը Վեհափառ Կաթողիկոսին ղրկեց 1000 րուբլի. 700 րբլ. գաղթականներու պէտքին. եւ 300 րբլ. կամաւորներէ վիրաւորուածներու դարմանումին յատկացուելու խնդրանօք։

«Նոյնպէս երկրորդ անգամ ըլլալով երէկ Բոր-Սայիտ ղրկեց երկու սնտուկ զգեստեղէն գաղթականաց բաժնելու համար. առանք մեծ մասամբ՝ նուիրուած կերպասներէ եւ կտաւներէ շինուած, արտաքին եւ ներքին նոր զգեստներ են, արանց եւ կանանց յատուկ։»

Ոսկեբչաց Նպաստ. Մասնախումբին (Գահիրէ) ի նպաստ Բոր Սայիտի գաղթականաց նպաստահաւաքութեան Գ. ՑՈՒՑԱԿԸ.

Նախորդ ցուցակէ Ե. Ղ. 3410, Վարդան Պարծանքեան 200, Արամ Սարաֆեան, Փէնլոմին Փէքլէշեան 100ական, Լեւոն Համամճեան, Արամ Նէրճիվանեան, Հայկ Սարգիսեան, Օհան Տէրվիշեան, Արթին Մուղալեան, Լեւոն Խնտամեանի ձեռամբ՝ նորածինի մը առթիւ, Հայկ Չիլինկիրեան, Նշան Գարպօղոսեան, Պետրոս Մովսէսեան, Երուանդ Փափազեան 50ականէն, Զարեհ Պէրպէրեան, Զաքարիա Գասպարեան, Թորոս Կուստուզեան, Գասպարճեան եղբարք 40ական, Կարապետ Գանարեան 30, Նէկլիզ եւ Ֆարիս եղբարք 30, Կոստան Ալէքսանեան, Լեւոն Ինճիրճեան, Ռ.Մ., Գասպարեան եղբրք., Սերովբէ Զամքէրթճեան, Հայկ Կիւլեան, Կարապետ Խոչաուրեան, Պօղոս Գէորգեան, Սարգիս Գալֆաեան, Յովսէփ Աստուրեան, Նփրեմ Մուխուֆեան, Կարապետ Վարդուկեան, Փամպուքճեան եւ ընկ. 20ական, Գ. Պուչաքճեան, Մ. Զատրըճեան, Ս. Սեսամեան, Հ. Փափազեան, Ռ.Մ., Ն. Սըվաճեան, Յ. Գամպուրեան, Գ. Նէրսէսեան, Ա. Գալֆաճեան, Մ. Ալըմաճեան, Ս. Թուխտուրեան, Ն. Մարգոսեան, Ս. Պօղոսեան եւ ընկ., Մ. Կէրմէրեան, Ս. Քէշիշեան, Ս. Ղազարեան, Խ. Քէնկէճեան, Ն. Աստուրեան, Ս. Աստուրեան, Մ. Փափազեան, Փ. Տէվլէթեան, Ն. Զալտաքեան, Ս. Գալայճեան, Ս. Սըվաճեան Յ. Թօմաճեան, Գ. Տէր Սարգիսեան, Հ. Աքաճեան, Յ. Նըլպանտեան, Ա. Թիւֆէքճեան 10ական։

Համագումար 5110

ՋԵԿՈՅՑ

Ցօղուտ Բոր-Սայիտի կիլիկեցի գաղթականներու երկսեռ վարժարանի մը կազմակերպութեան համար Հ. Բ. Ը. Միութեան կողմէ ընտրուած կրթական Յանձնախումբը, Առաջն. Ս. Հօր նախագահութեամբ գործի ձեռնարկած ըլլալով, կը ծանուցանէ ներկայիս թէ պատրաստ է ընդունիլ ուսուցչական թեկնածութիւնը ամէն անոնց որ կը յօժարին պաշտօն ստանձնել, ըլլայ էրիկ կամ ուսուցիչ եւ ուսուցչուհի անձնուիրաբար, ըլլայ խիստ համեստ թոշակով մը։

Թեկնածուները պէտք է գիմեն գըրասենեակ կրթական Յանձնախումբին, Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդրոնատեղին, տեղեկացնելով իրենց անձին եւ անցեալ պաշտօնավարութեանց մասին հարկ եղած մանրամասն տեղեկութիւնները, առաւելն մինչեւ 10 Հոկտեմբեր։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

Թուրքիոյ մէջ

Լոնտոն, 30.— «Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկ» իր Պոլսոյ թղթակցին մէկ հեռագիրը կը հրատարակէ, որ կ'իմացնէ թէ Թուրք երեսփ. ժողովին նախագահ Խալիլ պէյը ներքին գործոց նախարար ընտրուած է։ Մինչեւ հիմա եպարքոսը փոխանորդաբար այդ պաշտօնը կը վարէր։ Թուրք երեսփ. ժողովը սեպտ. 28ին պիտի գումարուէր։ Մոք.

Պալքաններու մէջ

ՍԵՐՊԻԱ

Լոնտոն, 29.— Զօր. Ֆալքէնհայն Սերպ ճակատին վրայ հասաւ Աւստրո-Գերման զինուորները քննելու համար։ Չի գիտցուիր թէ Գերմանացիք Տրինայի վրայ կռուող զինուորներուն օգնական պիտի ղրկեն թէ ոչ։ Սերպ զեկոյց մը կ'ըսէ թէ սերպ զօրքը Աւստրո-Գերման յառաջապահները ետ մղած է։ Մոք.

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Լոնտոն, 29.— Կ'իմացնեն թէ Ֆէրտինանտ Թագաւորը այսօր ունկնդրութեանց ընդունեց ռուսասէր զգայումներովը ծանօթ Լյտր Պ. Մալինօֆը եւ քաղաքական կացութեան մասին անոր հետ խորհրդակցեցաւ։ Կ'ենթադրուի որ այս ունկնդրութենէն յետոյ Թագաւորը հրամանագրով մը Պ. Մալինօֆի պաշտօն տար նոր նախարարութիւնը կազմելու։ Մեկնումէն վերջ Թագաւորը աւստրիական դեսպանին ունկնդրութիւն շնորհեց։ Սըր Լա. Կրէյի ճառը լաւ տպաւորութիւն գործած է պուլկար քաղաք. շըրջանակներուն մէջ։

Հռոմ, 24. — «Աճէնձիա Լիպէրտա» կը հաստատէ թէ՝ Ֆէրտինանտ Թագաւորը չորս ամիսէ ի վեր այլ եւս պալատէն դուրս չելլեր, իր հակազգային քաղաքականութեան պատճառաւ մահափորձէ մը վախնալուն համար։ Ֆուրնիէ

ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Լոնտոն, 30.— Ռումէն կառավարութիւնը Գերմանիայէն Թուրքիա ղրկուելիք ընդծովեաներու չինուածեան յատուկ նիւթեղէններով լեցուն բազմաթիւ վակոններ գրաւեց։ Մոք.

Արեւելեան ճակատին

Բեթրոկրատ, 2.— Գերմանացիք ի զուր փորձեցին Բրիբէի հարաւակողմը Աթիրի վրայ յառաջանալ. եւ կռիւը կը շարունակուի այս դետին եզերքին վրայ՝ Լիւզքի մօտ՝ ուր երկու օրէ ի վեր Ռուսները պարպած են։ Ռ.

Բեթրոկրատ, 3.— Վիլնայի արեւելակողմի լճերուն շրջանին մէջ քանի մը գիւղերու գրաւման հետեւանօք՝ Գերմանացիք կարեւոր միջոցի մը վրայ ետ մղուեցան դէպի Վիլէյքայի երկաթուղիի գծին արեւմուտքը։

Բեթրոկրատ, 1.— Առաջին անգամ ըլլալով հրեայ մը կայսրութեան խորհրդին անդամ ընտրուեցաւ։ Ռ.

ԶՕՐ. Տ'ԱՄԱՏ ՁԱՐԻՆ ՄՕՏ

Բեթրոկրատ, 2. — Ֆրանս. զինուորական պատուիրակութիւն մը՝ իր գլուխը ունենալով Զօր տ'Ամատը, կայսերական ընդհ. հրամանատարը գալով Զարէն ընդունուեցաւ։ Ռ.

Արեւմտեան ճակատին

Բարիզ, 2. — (Պաշտ.) Ֆրանսացիք Սուշէի արեւելեան կողմը Ժիվանշիի անտառին հարաւային մասին մէջ նոր յառաջդիմութիւններ կատարեցին։ Պահակազօրքին պատկանող 61 գերի բռնեցին եւ Սեպտ. 29էն ի վեր Գերմանացւոց ձեռքը գտնուող մէկ քանի Ֆրանսացիներ ազատեցին։ Շամբանիի մէջ՝ Օպըրիվի եւ Լիիին տը Վէտըկրանժի միջեւ, Ֆրանսացիք յարձակումով մը թշնամիէն նոր ընդացկրներ եւ 30ի չափ գերիներ առին։ Գերմանացիք՝ Ֆրանսական նոր դիրքերէն մէկ քանիներուն վրայ ընդհատ ռմբակոծութիւն մը ըրին՝ արտօսրաբեր կազի ռումբեր գործածելով։ Ֆըրանս. մարտկոցները արդիւնաւորապէս պատասխանեցին։ Արկոնի մէջ, Լա Հուսէթի հիւսիսակողմի Ֆրանս խրամներուն վրայ կատարուած սաստիկ ռմբակոծութիւն մը դադրեցուցինք՝ գերման խրամներուն վրայ արդիւնաւոր կերպով գործածելով մեր ռմբաձիգները։ Վէրտէօնի եւ Ժիրօմէնիլի վրայ գերման մարտկոցներու կողմէ երկար հեռաւորութենէ մը ռումբեր արձակուեցան, որոնց Ֆրանս. հրետանին պատասխանեց։ Ֆրանսացիք երկար հեռաւորութենէ մը Վիննէօլ լէ Հաթօնշաթէլի կայարանին շոգեկառքերը ռմբակոծեցին՝ ուրկէ զօրաւոր պայթումներ յառաջ եկան։ Վօժի մէջ՝ Վիոլէօի շըրջակայքը Գերմանացւոց կատարած թընդանօթաձգութիւնով յարձակողական ցոյցին ո եւ է հետեւանքը գործողութիւն չյաջորդեց։ «Ալզաս» ռմբակոծող օդանաւ մը Սեպ. 30էն Հոկտ. 1ի գիշերը Ամանսը Լիւքսի հիւղաւորումը, Աթինեըի եւ Վուզիէի կայարանները ռմբակոծեց։

Լոնտոն, 2.— Մարաջախտ Սըր Ճօն Ֆրէնչ, հեռագրի մը մէջ կ'իմացնէ թէ գիշերային հակայարձակումով մը յաջողեցանք մեր նպատակը եղող թիւ 8 փոսին հարաւ-արեւմտեան երկու գերման խրամատները վերագրաւել, զորս թշնամին սեպտ. 26ին յաջողած էր մեզմէ ետ առնել։ Ուրիշ նշանակելիք դէպք մը չկայ մեր ճակատին վրայ։ Ռ.

Բարիզ, 3.— Ֆրանս. 65 օդանաւերէ բաղկացած խումբ մը, այսօր Վուզիէի կայարանը, քաղաքին մօտ գտնուած օդանաւորդութեան կայանը եւ Շալըրանժի կայարանը ռմբակոծեց։ 300է աւելի ռումբեր նետուեցան, որոնք իրենց նըպատակին հասան։

Բարիզ, 2.— Շամբանիի մէջ Ֆըրանսական օդանաւ մը թշնամւոյն մէկ օդանաւը հարուածելով հրոյ ճարակ ըրաւ։ Ռմբակոծութիւն մը Լաօնի մէջ ընթացող վակօն մը երկու կտոր ըրաւ։

Բարիզ, 1.— Պ. Բիշօն ճառի մը մէջ ըսաւ թէ 1 միլ. անգլ. զինուորներ ներկայիս Ֆրանս սահմանագլխին վրայ կը ծառայեն։ Միւս կողմէ կը կարծէ թէ գալ տարիէն առաջ Ֆրանս. ճակատին վրայ մէկուկէս միլիոն անգլիացի զինուոր պիտի գտնուի։ Ռ.

Լոնտոն, 30. — Վերջին յարձակողականին սկսելէ առաջ՝ Զօր. Ժոֆրը հետեւեալ օրակարգը ուղղած էր իր զօրքերուն. «Յարձակողականը պիտի շարունակենք՝ առանց բնաւ հանգիստ տալու թշնամիին եւ առանց ժամ մը իսկ կենալու։ Ցիշեցէք Մառնի ճակատամարտը եւ գիտցէք որ պէտք է կամ յաղթենք կամ մեռնինք։ Մոք.

Նիւ-Եորք, 2.— Այսօր լրագիրները ծանուցին թէ Անգլօ-Ֆրանս. փոխառութեան համագումարը արդէն ստորագրուած է։ Ամէն ինչ արդէն ցոյց կուտայ թէ արձանագրութիւնները փոխառութենէն աւելի բարձր պիտի ըլլան։ Ռ.

Իտալական ճակատին

Հռոմ, 2.— Զեկոյց մը կ'իմացնէ թէ թշնամին Իզօնցոյի ճակատին վրայ մեծաքանակ հրետանիի եւ հրաձիգի ռազմամթերք վատնած է։ Զանազան կէտերու վրայ հարուածները այնքան գէշ ուղղուած էին որ ռումբերը նոյնիսկ թշնամւոյն խրամատներուն վրայ ինկան։ Հետեւակազօրքը չերեւաց, բացի մէկ կէտէ մը՝ ուր շուտով ետ մղուեցաւ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Արեւմտեան ճակատին

Բարիզ, 4. — Մեր օդանաւերէն խումբ մը, այս առտու Լիւքսէմպուրկի երկաթուղւոյ կամուրջին կայարանը եւ զինուորական շինութիւններ ռմբակոծեց։

Բարիզ, 4. — (Անբիլ Հ.) Արդուայի մէջ՝ Ֆրանսացիք յառաջացան գրաւելով բերդ մը եւ ապաստաններ Ժիվանշիի անտառին հարաւակողմը։ Երկուստէք բաւական զօրաւոր ռմբակոծութիւն՝ Սոմի հարաւակողմը, Ռօժօյի եւ Պուշուառի շրջակայքը, ինչպէս նաեւ Շամբանիի եւ Արկօնի նակատին վրայ՝ Հարագէի մերձակայքը։ Վօժի մէջ՝ Գերմանացիք առանց յաջողութեան փորձեցին մեր Վիօլիւի (Քօլ տը Սէնթ Մառիի եւ Քօլ տը Պուօմի միջեւ) խրամներուն վրայ նորէն խեղդուկ կազեր արձակել, որուն պատասխանեցինք արդիւնաւոր ռմբակոծութիւնով մը սեւ-նային աշխատութիւններ տապալելով։

Լոնտոն, 4. — Ամանն Ռիւբէրի բրիտանական ընդհ. սպայակոյտին մօտ մասնաւոր թղթակիցը կը հեռագրէ թէ սեպտ. 30 թուականով Մարաջախտ Սըր Ճօն Ֆրէնչ օրակարգ մը ուղղելով զինուորներուն ըսաւ. «Մեծ ճակատամարտին վճռական փուլին հասած ենք։ Մեր դաշնակիցները հարաւային կողմէն բռնադատին վերջին գիծը ճեղքեցին. գալով մեր բուն աջակողմի գտնուող Ֆրանս. 10րդ զօրաբանակին՝ գրաւեց Վիմիի բարձրութեան վրայ գտնուող կարեւոր դիրքը, մինչ անգլ. գործողութիւններն ալ յաջողեցան գերման վերջին գծէն շատ քիչ հեռու զօրաւոր գիծ մը հաստատել։ Միւս կողմէ 3000է աւելի գերի եւ 25 թնդանօթ գրաւեցինք։ Ամենամեծ վստահութիւն ունիմ վերջնական եւ կատարեալ յաղթանակին վրայ։»

ՏԵՂԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Երէկ առտու ժամը 8.05ին գործադրուեցաւ Եգիպտի Նախարարին վրայ մահափորձ կատարող Սալէհ Ալի էլ Լաթիֆի մահավճիռը՝ Գահիրէ, Պապ էլ Խալքի վճռաբեկ ատեանին ներքին բակին մէջ, ի ներկայութեան բազմաթիւ բարձր պաշտօնեաներու։ Դատապարտեալը չատ ընկճուած կ'երեւէր եւ դժուարաւ կը քալէր։ Վերջին կամքը հարցուելուն՝ անգլ. լեզուով պատասխանեց. «Կը խնդրեմ որ տունէս առնուած լուսանկարս եղբօրս յանձնուի»։

Ն. Բ. Սուլթանին եղբայրը Իշխան Մահմուտ Համտի որ պատերազմի սկիզբէն ի վեր Պոլիս կը գտնուէր եւ վերջերս Սելանիկ անցած էր՝ այս առտու խտեւական շոգենաւով հոս հասաւ, ընտանեօք միասին։

Թուրքիոյ Մեծ-Եպարքոս Սայիտ Հալիմ փաշայի եւ երկու զաւակներուն կալուածները յանձնանձելու համար՝ Մէճլիս էլ Հասպին վէքիլ նշանակեց Ահմէտ Միտհաթ փաշան։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ Տպարան
Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
Imp. Economique, Alex.

ՍԱԿԱՐԱՆ

4 Հոկտեմբեր 1915

ԲԱՄՊԱԿ		Բացում	Փակում
	Նոյ.	19	18 31]32
	Յունվար	19 11]32	19 9]32
	Մարտ	19 3]4	19 9]16
ԲԱՄՊԱԿԻ ՀՈՒՆՏ			
	Նոյ.-Յնվր.	95	94 30]40

ԱՐԺԷԹՈՒՂԹ

Դրէտի Ֆօնսիէ 1886	Ֆր.	286.—
» » 1903	»	231.—
» » 1911	»	241.—
Րումկլի Երկաթուղի	»	130.50
Բանամա	»	88.50